

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamlarında bilgi paylaşma davranışları

Doç. Dr. Fikret ER^a
Araş. Gör. Bilal SARAÇ^b

^a Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye 26470

^b Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Eskişehir, Türkiye 26470

Özet

Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlayacak tüm modern teknolojiyi kullanmaktadır. Sistemin sağladığı internet platformları ile birlikte gelişen çevrimiçi öğrenme yeni bir paylaşım dünyası oluşturmuştur. Yeni teknolojilerin gelişmesi, internet ve beraberinde ortaya çıkan çevrimiçi öğrenme ortamları, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin yardımcıları konumundadırlar. Bu noktada araştırmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde öğrenim gören öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamlarında bilgi alma ya da verme etkinliklerini koymak olarak belirlenmiştir. Araştırma Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde kayıtlı olan öğrencilerle yürütülmüştür. Araştırmada Yücel ve Ergün (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, Tseng ve Kuo (2014) tarafından geliştirilen, 10 sorudan oluşan ve her sorunun şıklarında beşli Likert kullanılan "Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği" ile veriler anket yoluyla toplanmıştır. Öğrenciler uygulanmak istenen ankete Öğrenci Otomasyonunda oluşturulan Anket Sistemi üzerinden çevrimiçi ve gönüllülük esasına göre ulaşmışlardır. Anket veri derleme işlemi Mart -Nisan 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine Kayıtlı Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışlarının ölçüldüğü bu çalışma sonuçları yardımıyla öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin daha da artırılması için yapılabilecekler hakkında fikir edinilmesi söz konusu olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Çevrimiçi öğrenme, bilgi paylaşımı, Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği.

Abstract

Anadolu University uses all modern technology to contribute to the learning process of enrolled students in the Open Education System. The online learning that has evolved along with the internet platforms provided by the system has created a new sharing world. The development of new technologies, the internet and the accompanying online learning environments are the helpers of the Anadolu University Open Education System. The purpose of the research in this point is to set up activities for students who are studying in the Anadolu University Open Education System to receive or give information in online learning environments. The research was carried out in Anadolu University Open Education System during the 2016-2017 education period. The questionnaire was collected through the survey "Information Sharing Behavior Scale" which was developed by Tseng and Kuo (2014) and adapted to Turkish by Yücel and Ergün (2015). The students have reached to the questionnaire to be applied on the online and voluntarily basis through the Survey System created in Student Automation. The survey data collection process was carried out between March and April 2017. The results of this study, which measures the information sharing behaviors of the students registered to the Anadolu University Open Education System in Online Learning Environments, will provide an insight into what can be done to further enhance the learning experiences of the students.

Keywords: Online learning, information sharing, Knowledge Sharing Behavior Scale.

Giriş

Ülkemizin yükseköğretim sisteminde 34. yılını doldurmak üzere olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, yaklaşık 1 milyon 400 bin öğrencisi ve 2 milyon 200 bin mezununa yükseköğrenim hizmeti sağlamanın yanı sıra özel projeler yardımıyla da eğitim alanında vazgeçilmez bir rol üstlenmektedir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, eğitim hizmeti sağladığı 17 lisans ve 36 ön lisans programıyla ulusal sınırları aşmış, çağdaş eğitimin öncüsü olmuştur. Bugün Türkiye’de üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin hemen hemen yarısı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi öğrencisidir. Bunların bir kısmı, koşulları gereği örgün eğitime devam etme olanağı bulunmayan öğrencilerdir. Açıköğretim sistemi bu yönüyle, fiziksel, işitme ve görme engeline sahip vatandaşlar ile birlikte cezaevlerinde hükmünü tamamlamaya çalışan vatandaşlarını da göz ardı etmeden eğitimde fırsat eşitliğini her koşulda sağlamaktadır.

Açıköğretim sistemindeki programlara kayıtlı öğrencilerin bireysel ders çalışma süreçlerini ve faaliyetlerini desteklemek amacıyla 1999 yılında bir çevrimiçi öğrenme ortamı olan Açıköğretim e-Öğrenme Portalı kurulmuştur. Açıköğretim e-Öğrenme Portalı ile öğrenenlerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına odaklanmıştır. Günümüze kadar yenilikçi e-öğrenme uygulamalarıyla çevrimiçi öğrenme ortamı zenginleştirilmiştir. Yeni teknolojilerin ortaya çıkışı, internetin yaygınlaşması ve beraberinde gelişen çevrimiçi öğrenme ortamları, yaşam boyu öğrenme sürecinin potansiyel yardımcılarıdır. Çevrimiçi öğrenme ortamları, öğrenenlerin zengin öğrenme kaynaklarına kolayca erişmelerini, zaman ve mekân sınırı olmadan öğrenme etkinliklerine aktif olarak katılmalarını sağlamaktadır. Bu süreçte temel zorluk, öğrenme ve paylaşma bağlamında bilginin alınması ve verilmesinde öğrenenleri cesaretlendirmektir. Bunun için yararlı bilgi oluşturma ve tartışma sürecinde fırsatlar sunmak gereklidir. Bu yönüyle bilgi paylaşma, çevrimiçi öğrenme topluluklarının oluşumunda ve yaşam boyu öğrenme sürecinde önemli bir bileşendir (Wei ve Chen, 2006). Bu noktada araştırmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde öğrenim gören öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamlarında bilgi alma ya da verme etkinliklerini koymak olarak belirlenmiştir. Araştırma Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Öğrenciler uygulanmak istenen ankete Öğrenci Otomasyonunda oluşturulan Anket Sistemi üzerinden çevrimiçi ve gönüllülük esasına göre ulaşımlardır. Tseng ve Kuo (2014) tarafından geliştirilen, 10 sorudan oluşan ve her sorunun şıklarında beşli Likert kullanılan Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği ile veriler anket yoluyla toplanmıştır.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Çevrimiçi Öğrenme Ortamları ve Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, çağdaş anlamda yaşam boyu eğitim felsefesi yaklaşımına ve yeni ihtiyaçların karşılanabilmesi adına hızla hareket eden güçlü bir organizasyona sahiptir. En yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan Anadolu Üniversitesi, bir yandan dünyada çapında açık ve uzaktan öğrenme alanındaki gelişmeleri yakından takip etmekte, bir yandan da bir takım yenilikler ortaya koyma çabası içindedir.

Yeni teknolojilerin gelişmesi, internet ve beraberinde ortaya çıkan çevrimiçi öğrenme ortamları, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin yardımcıları konumundadırlar. Sistemin sağladığı internet platformları ile birlikte gelişen çevrimiçi öğrenme yeni bir paylaşım dünyası oluşturmuştur.

Çevrimiçi Öğrenme ve Bilgi Paylaşımı

Çevrimiçi öğrenme, bireyin var olan bilgiyi alarak ihtiyacına uygun biçimde düzenlemesi, yapılandırarak yeni bilgiler üretmesi, bu bilgiyi kullanarak problem çözdüğü süreçtir. Kısaca, kendi öğrenmesini yönettiği, gücüne ve motivasyonuna büyük oranda bağlı olan bir sistemdir. Çevrimiçi ortamlar, bireylerin birbirleriyle ve çevreleriyle sürekli etkileşim içinde oldukları, dahası oluşturdukları ortak kavramları da kullanarak kendi öznel anlamlarını kattıkları ortamlardır. Bu nedenle çevrimiçi ortamlar oldukça zengin bir potansiyel güce sahiptir (Pala ve Erdem, 2015). Çevrimiçi ortamlar bireyi, eğitsel, sosyal ve yönetsel olarak desteklemektedir. Dolayısıyla, bu ortamlarda gerçekleşen etkileşimin ve katılımın dinamikleri üzerinde durmak eğitim sistemleri için bir zorunluluktur (Berge, 1995).

Çevrimiçi öğrenme ortamları, çevrimiçi öğrenmenin gerçekleştirilmesine olanak veren internet ve internet tabanlı ortamlardır ve bu ortamlarda sağlanan içerikle etkileşimle çevrimiçi öğrenme gerçekleşir (Pala ve Erdem, 2015). Çevrimiçi öğrenme ortamlarının dört temel özelliği bulunmaktadır. Bu özelliklerden ilki, bu ortamların öğrenme ve öğretme için zamandan ve mekandan bağımsız bir ortam sağlamasıdır. Öğretici bilgiler çevrimiçi ortama dahil edildiğinde, öğrenenler istedikleri zaman ve istedikleri mekanda bu bilgilerden yararlanabilmektedirler. İkinci özellik, öğretimsel içeriğin birçok farklı formatta (video, metin, kitap, deneme sınavı vb. gibi) sunulmasıdır. Üçüncü özellik ise internetin olası tüm konularda çok büyük içerik kaynaklarına ulaşabilme kapasitesidir. Öğrenenlerin ve öğretenlerin kendi oluşturdukları içeriklere ulaşabilmesi de buna dahildir. Dördüncü ve son özellik ise insan ve makine arasında sağlanan etkileşimi yazı, ses ve video gibi birçok farklı formatta eşzamanlı ve

eşzamanlı olarak destekleme kapasitesidir. Bu sayede iletişim zengini öğrenme ortamları oluşturulabilmektedir (Anderson, 2004; Yücel ve Ergün, 2015).

Çevrimiçi öğrenme ortamlarında, bireyi sosyal etkileşim ve katılım yoluyla bilgi paylaşmaya teşvik etmek karşılaşılan temel zorluklardan biridir. Öğrenme eyleminin gerçekleşmesi için bilgi paylaşma önemlidir. Ancak bilgi paylaşma, zaman alan, emek harcanan ve bireylerin birbirleriyle etkileşimde istekli olmalarını gerektiren zorlu bir süreçtir (Ghadirian vd., 2014).

Bilgi paylaşmanın özünü bilginin oluşturulması ya da alıcının bilgiyi üretmesi oluşturur. Buradan hareketle bilgi paylaşma, çevrimiçi öğrenme ortamlarındaki bireylerin bildiklerini paylaşması ve gönderilen bir soruya cevap vermesi olarak da tanımlanabilir (Bock, Zmud, Kim ve Lee, 2005). Bireyler, çevrimiçi öğrenme ortamlarında hem bireysel sorumlulukları hem de ortak paylaşımları ile kendi öğrenme eylemlerinden sorumludurlar. Bu sorumluluk öğrenciler arasındaki bilgi paylaşımının önemini ve değerini göstermektedir (Brown, 1988). Bireylerin çevrimiçi ortamlarda bilgi paylaşma sürecine katılmaları, öğrenme eyleminin gerçekleştirildiği temel noktalardan birisidir. Bu yönüyle öğrenme eylemi, bilgi paylaşmayı gerektiren sosyal bir katılım sürecidir (Hrastinski, 2009).

Bilgi paylaşımı, başkalarının hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak, başkaları ile sorunları çözmek, yeni fikirler geliştirmek ya da yeni fikirler geliştirmek için diğer açık bilgi (formüller, süreçler ve rutinler gibi) ile birlikte gizli bilgiler (tecrübeler, deneyimler) sağlamayı içerir (Cummings, 2004; Nonaka ve Takeuchi, 1995; Pulakos, Dorsey ve Borman, 2003). Alanyazın incelendiğinde bilgi paylaşımı, çevrimiçi ortamlardaki katılımcıların (araştırmacı, hizmet sağlayıcı, öğrenci vb. gibi) arasında bilgi alışverişi (beceri, deneyim, anlayış ve duygusal destek) yaptığı süreç olarak tanımlanmaktadır (Tsiu vd., 2006; Bock ve Kim, 2002; Wasko ve Faraj, 2000).

Bilgi paylaşımı genellikle bireysel farklılıklar ile bağlamsal veya durumsal faktörler arasındaki etkileşimden etkilenir (Shoda ve Mischel, 1993). Bu nedenle bilgi paylaşma davranışının içsel ve dışsal ödüller veya karşılıklı ilişki beklentisi ile ortaya çıktığı düşünülebilir (Yücel ve Ergün, 2015). Bilgi paylaşımı, karşılıklı fayda oluşturduğunda ya da başkaları ile karşılıklı ilişkilerin sürdürülmesine katkı sağladığında sorunsuz devam etmektedir. Bilgi paylaşımında bulunanlar genellikle yeni bilgiler edinmek, daha faydalı kaynaklara ulaşmak, paylaşımı artırmak, problem çözme becerileri geliştirmek ve mesleki açıdan donanım kazanmak gibi etkinliklere ihtiyaç duymaktadırlar (Tseng ve Kuo, 2014).

Alanyazın incelendiğinde bilgi paylaşma üzerine yapılmış olan ve farklı değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çok sayıda güncel çalışmaya rastlamak mümkündür. Göksel vd. (2011),

sosyal sermaye boyutları açısından bilgi paylaşma davranışını ele almışlardır. Bilginin yoğun olarak üretildiği, paylaşıldığı ve ustalıkların aktarıldığı tıp eğitimini uygulama alanı olarak belirlemişler, uygulamayı bir üniversite hastanesi intörnleri üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak örtülü bilgiyi paylaşım davranışının, sosyal sermaye boyutları ve içsel kontrol tarafından olumlu yönde etkilendiği istatistiki açıdan ispatlanmış, ancak dışsal kontrol ile örtülü bilgi paylaşımı arasında istatistiki açıdan bir anlamlılık bulunamamıştır.

Ma ve Yuen (2011)'de çevrimiçi bilgi paylaşma davranışını incelemişler, çevrimiçi ortamların başarısının bir takım etmenlere bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu etmenleri akranlar arasında bilgi paylaşımına sebep olan katılım, bağlılık ve sosyal etkileşim olarak ifade etmişlerdir. Bilgi edinmede bilgi paylaşmanın önemli bir adım olduğunu, çevrimiçi ortamlarda bilgi paylaşma varlığından söz etmek için sürekli ve kalıcı bir etkileşimin olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu noktada Çevrimiçi Bilgi Paylaşma Modeli'ni önermişlerdir. Bu model "Algılanan Çevrimiçi Eklenti Motivasyonu" ve "Algılanan Çevrimiçi İlişki Bağlılığı" olmak üzere iki yapıdan oluşmaktadır.

Alakurt ve Keser (2015)'te sanal uygulama topluluklarına katılan bireylerin, bilgi paylaşma süreçlerine neden katıldıklarının anlaşılması, topluluk üyelerinin bilgi paylaşma davranışlarının desteklenmesi ve teşvik edilmesi açısından önem taşıdığı vurgulanmıştır. Ulusal alanyazını incelediklerinde, kültürümüze uygun sanal uygulama topluluğu üyelerinin bilgi paylaşma davranışlarını etkileyen faktörleri ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir araçla karşılaşmamışlardır. Bu nedenle sanal uygulama topluluğu üyelerinin bilgi paylaşma davranışlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla bir ölçme aracı geliştirmişlerdir. Araştırma sonucunda bilgi paylaşma davranışlarını etkileyen etmenlerin bağlamsal ve kişisel faktörler altında toplandığını göstermişler ve 21 maddeden oluşan ölçeğin beş boyutlu bir yapıdan oluştuğunu göstermişlerdir. Bu boyutları "Yardım etmekten mutlu olmak", "Saygı", "Yararlılık/Uygunluk", "Güven" ve "Fedakârlık" olarak adlandırmışlardır.

Yılmaz (2017)'de sanal öğrenme topluluğuna katılan öğrencilerin bilgi paylaşma davranış eğilimlerine etki eden faktörleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma grubunu, Bilgisayar I dersini alan ve sanal öğrenme topluluğunun üyesi olan 393 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeği ve kişisel bilgiler formundan elde edilmiştir. ANOVA yöntemiyle yapılan analiz sonucuna göre öğrencilerin sanal topluluk ortamındaki bilgi paylaşma davranışlarının; öğrencilerin toplulukta bilgi arama sıklığı, paylaşımların topluluk üyelerince dikkate alınması durumu, öğrencinin toplulukta popüler biri olduğunu düşünme durumu, toplulukta kendini özgür hissetme durumu ve toplulukta yapılan ilgisiz/niteliksiz bilgi paylaşımları açısından farklılık gösterdiği

belirlenmiştir. Genel bir değerlendirme yapmak gerekir ise harmanlanmış öğrenme bağlamında yürütülen Bilgisayar I dersinde, sanal öğrenme topluluğuna üye olan öğrencilerin topluluktaki bilgi paylaşma davranışı eğilimlerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

Yücel ve Ergün (2015), Tseng ve Kuo (2014) tarafından geliştirilen Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamışlar, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışma sonuçlarını ortaya koymuşlardır. Araştırmanın katılımcılarını, 259 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini ortaya koymak için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri gerçekleştirilmiş, iç tutarlılık katsayısı ve madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Özgün ölçek bilgi alma ve bilgi verme olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Öncelikle 10 maddelik ölçeğe açımlayıcı faktör analizi yapılarak faktör yükleri incelenmiş, faktör yüklerine bağlı olarak bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Sonrasında ise kalan 9 maddelik ölçeğe doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kalan modelin iyi uyum gösterdiği görülmüştür. Bu çerçevede iki faktör altında yer alan 9 maddenin özgün formdaki faktörlerle aynı dağılım sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin Türkçe formunun da geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlayacak tüm modern teknolojiyi kullanmaktadır. Bu amaçla öğrencilere sesli kitap, deneme sınavları, yaprak testler, ünite özetleri vb. materyaller çevrimiçi ortamlar yardımıyla sunulmaktadır. Ayrıca öğrencilerin serbest erişimine açık Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal ağlar üzerinden de bilgi paylaşımları yapılmaktadır. Öğrencilerin öğrenme deneyimlerini arttırmak amacı ile ANADOLUM eKampüs sisteminde öğrenciler aldıkları derslerin ilgili öğretim üyeleri ile yazışabilmekte ve kendilerine yöneltilen çeşitli soruları cevaplayabilmektedirler. Bunlara ek olarak derslere ilişkin e-seminer videolarını izleyebilmektedirler. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine Kayıtlı Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışlarının ölçüldüğü bu çalışma sonuçları yardımıyla öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin daha da artırılması için yapılabilecekler hakkında fikir edinilmesi söz konusu olacaktır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında kayıtlı olan öğrenciler oluşturmaktadır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi 3 farklı fakülte ile Açıköğretim programlarını yürütmektedir. Bu fakülteler Açıköğretim Fakültesi, İktisat Fakültesi ve İşletme Fakültesidir. 2016-2017 öğretim yılı bahar dönemi istatistiklerine göre Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerin %42'si kadın ve %58'i erkektir. Çalışmanın örneklemini belirlemek için tabakalı örneklemede orantılı dağıtım yöntemi uygulanmıştır (Sönmez, 2009). 2016-2017 öğretim yılında kayıtlı öğrenci sayısı toplam 1.381.646'dır. Bu ana kütlede %99 güven düzeyi ve %5 hata payına göre oluşturulabilecek en düşük örneklem büyüklüğü 665 öğrencidir.

En düşük toplam örneklem büyüklüğü incelendiğinde 2016-2017 öğretim yılında aktif olarak Açıköğretim Sisteminde yer alan öğrencilerden fakülteye göre anketi cevaplaması beklenen en az öğrenci sayısı Açıköğretim Fakültesi için 348, İktisat Fakültesi için 168 ve İşletme Fakültesi için 149 biçiminde tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Bu çalışmada Yücel ve Ergün (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış Tseng ve Kuo (2014)'nin geliştirdiği Bilgi Paylaşma Davranışı ölçeği kullanılmıştır. Türkçe'ye uyarlanan hali ile ölçekte toplam 10 adet soru bulunmaktadır. İlgili ölçek sorularını içeren bir çevrimiçi site oluşturularak öğrencilerin gönüllülük esasına göre ankete katılımları istenmiştir. Anket veri derleme işlemi Mart-Nisan 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veri derleme formuna öğrencilerin soruları gönüllülük esasına göre doldurup doldurmadıklarını belirtebilecekleri bir alan da ayrılmıştır.

Veri setinden ankete gönüllülük esasına göre katılmadıklarını belirten öğrencilerin görüşleri analizlerden çıkartılmıştır. Ankete toplam 2.066 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden 1518 tanesi anketi gönüllü olarak cevapladıklarını belirtmişlerdir. Katılan öğrenci sayısı hesaplanan en düşük örneklem büyüklüğü olan 665 sayısından daha fazladır.

Verilen yanıtlar için frekans ve kontenjan tabloları hazırlanmıştır. Ek olarak ölçeğe verilen yanıtların güvenilirliği için Cronbach'ın α değeri kullanılmıştır. Son olarak faktör analizi yardımıyla ölçekte yer alan soruların oluşturduğu faktörler tespit edilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrencilerden Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışları anketini toplam 2.066 öğrenci yanıtlamıştır. Tablo 1'den de görülebileceği gibi bu öğrencilerin %73,5'i çalışmada yer alan soruları gönüllü olarak cevaplamışlardır. Veri seti incelendiğinde bu soruya hayır yanıtı veren öğrencilerin de yanıtlarını yüksek güvenilirlikte verdikleri gözlemlenmekle birlikte, bu soruyu ilgili görüşlerinin bilimsel çalışmada yayınlanmaması biçiminde algıladıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 1 <i>Gönüllü Katılım için Görüşler</i>		
	Öğrenci Sayısı	Oran (%)
Evet	1.518	73,5
Hayır	548	26,5
Toplam	2.066	100,0

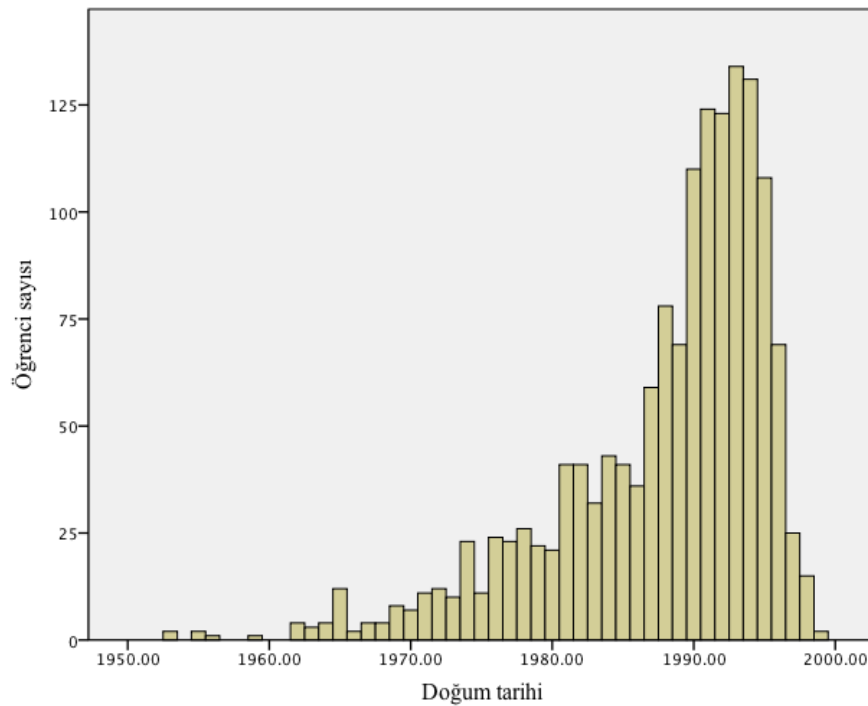
Anketi yanıtlayan öğrencilerin fakültelere göre dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır. Tablo 2'ye göre anketi yanıtlayan öğrencilerin %70,9'u Açıköğretim Fakültesine kayıtlıdır.

Tablo 2 <i>Kayıtlı Olunan Fakülte Dağılımı</i>		
	Öğrenci Sayısı	Oran (%)
Açıköğretim Fakültesi	1.077	70,9
İktisat Fakültesi	233	15,3
İşletme Fakültesi	208	13,7
Toplam	1.518	100,0

Anketi yanıtlayan öğrencilerin fakülte ve cinsiyete göre dağılımları Tablo 3'te yer almaktadır. Anketi yanıtlayan öğrenciler arasında en yüksek kadın oranı %58,4 ile Açıköğretim Fakültesi için gözlemlenmiştir.

Tablo 3		
<i>Cinsiyet – Fakülte Kontenjans Tablosu</i>		
Kayıtlı Olunan Fakülte	Cinsiyet	
	Erkek (%)	Kadın (%)
Açıköğretim Fakültesi	41,6	58,4
İktisat Fakültesi	53,2	46,8
İşletme Fakültesi	59,6	40,4

Şekil 1'de öğrencilerin doğum tarihlerine göre dağılımı yer almaktadır. Anketi yanıtlayan öğrencilerden en genç olanı 1999 doğumlu iken en yaşlı olanı/olanları (2 öğrenci) 1953 doğumludur. Şekil 1'den görüldüğü gibi anketi yanıtlayan öğrencilerin geniş bir yaş dağılımı bulunmaktadır. Buradan da görülebileceği gibi yaşam boyu öğrenme bağlamında öğrenciler Açıköğretim Sistemi programları yardımıyla eğitim alabilmektedir.

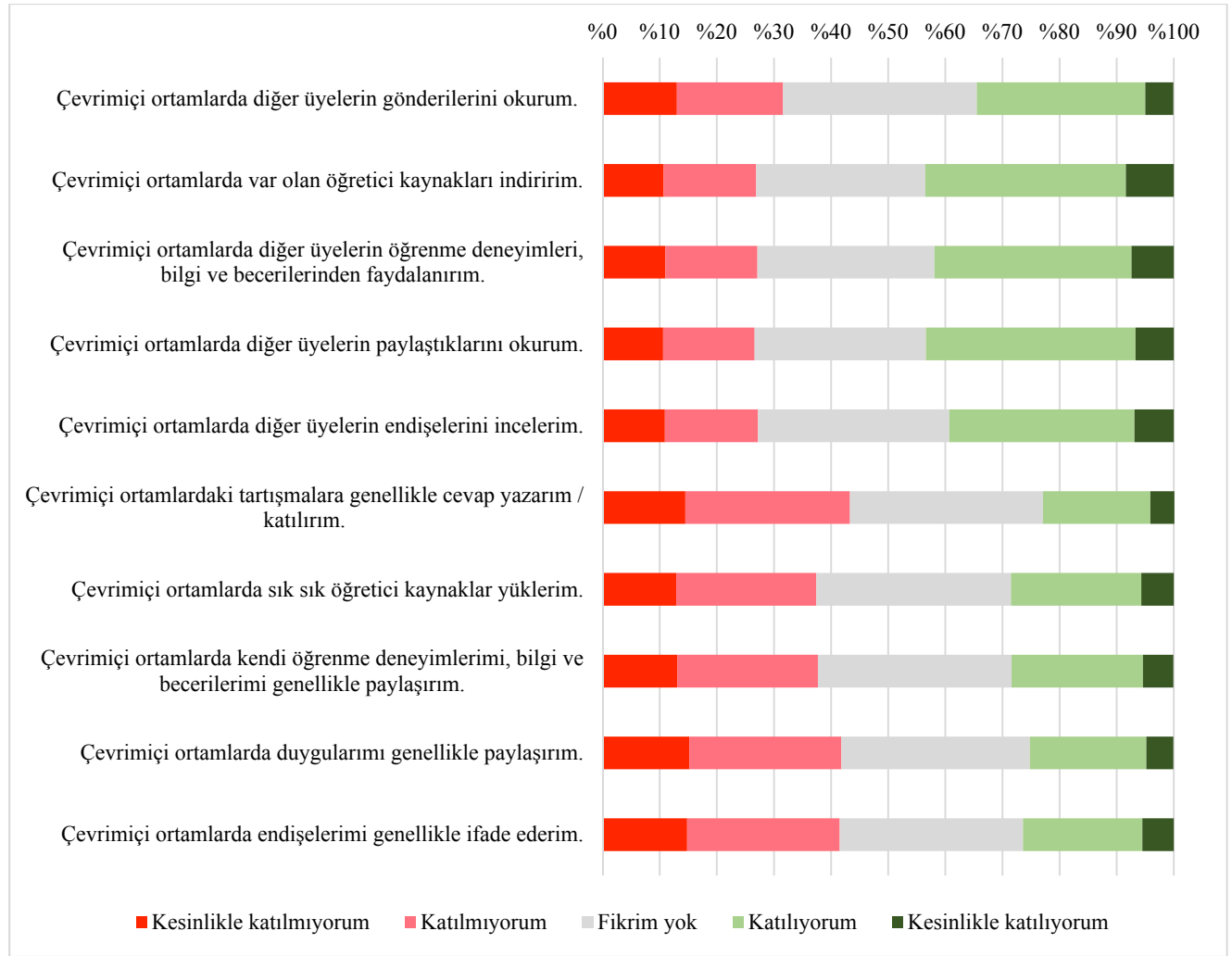
Şekil 1. Doğum Tarihlerine göre Dağılım

Cronbach Alfa katsayısı bireysel puanların k soru içeren bir ölçekte sorulara verilen cevapların toplanmasıyla bulunduğu durumlarda soruların birbirleriyle benzerliğini, yakınlığını ortaya koyan bir katsayıdır. Genellikle Likert ölçeği Q-Tipi ölçek türlerinde

uygulanır ve 0 ile 1 arasında değerler alır. Katsayının 1'e yakın değer alması ilgili ölçeğin tutarlı ve güvenilir olduğunu gösterir (Sönmez, 2017). Ölçekte yer alan 10 adet soru için Cronbach'ın α değeri 0,906 olarak elde edilmiştir. Bu değer verilen yanıtların birbirleri ile yüksek tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçekte yer alan 10 soruya verilen yanıtların oransal frekans dağılımı Tablo 4'te ve sütun grafiği Şekil 2'de yer almaktadır.

Tablo 4 <i>Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışı Oransal Frekanslar</i>					
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin gönderilerini okurum.	%13,0	%18,6	%33,9	%29,5	%4,9
Çevrimiçi ortamlarda var olan öğretici kaynakları indiririm.	%10,7	%16,2	%29,6	%35,1	%8,4
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin öğrenme deneyimleri, bilgi ve becerilerinden faydalanırım.	%11,0	%16,1	%31,0	%34,5	%7,4
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin paylaştıklarını okurum.	%10,6	%16,0	%30,0	%36,7	%6,7
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin endişelerini incelerim.	%10,9	%16,3	%33,5	%32,4	%6,9
Çevrimiçi ortamlardaki tartışmalara genellikle cevap yazarım / katılırım.	%14,5	%28,8	%33,8	%18,8	%4,2
Çevrimiçi ortamlarda sık sık öğretici kaynaklar yüklerim.	%12,9	%24,5	%34,1	%22,8	%5,7
Çevrimiçi ortamlarda kendi öğrenme deneyimlerimi, bilgi ve becerilerimi genellikle paylaşıyorum.	%13,1	%24,6	%33,9	%23,0	%5,3
Çevrimiçi ortamlarda duygularımı genellikle paylaşıyorum.	%15,2	%26,6	%33,0	%20,4	%4,7
Çevrimiçi ortamlarda endişelerimi genellikle ifade ederim.	%14,8	%26,7	%32,1	%20,9	%5,5

Şekil 2. Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışı Grafiği

Tablo 4 ve Şekil 2 incelendiğinde ölçekte yer alan ifadelerden öğrencilerin en çok katıldığı ifade %43,50 ile “Çevrimiçi ortamlarda var olan öğretici kaynakları indiririm” okurum seçeneği için gerçekleşmiştir. Bu ifadeyi %43,40 ile “Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin paylaştıklarını okurum” seçeneği izlemektedir. En düşük katılım oranı ise %23 ile “Çevrimiçi ortamlardaki tartışmalara genellikle cevap yazarım / katılırım” ifadesi için ortaya çıkmıştır.

Ölçekte yer alan 10 ifade için açıklayıcı faktör analizi yürütülmüştür. Açıklayıcı faktör analizi için örneklem büyüklüğünün yeterliliği için KMO istatistiğine bakılmıştır. Bu veri seti için elde edilen KMO değeri 0,92 olarak tespit edilmiştir. Bu değer bize örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapılabilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir. Açıklayıcı faktör analizinde başlangıç faktörleri asal bileşenler analizi yardımıyla hesaplanmış ve faktör döndürmesi için “equamax” tekniği kullanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre 2 adet faktörün bulunduğu ve bu faktörlerin toplam değişkenliğin %67,721'ini açıkladıkları tespit

edilmiştir. Tablo 5'te Açıklanan toplam varyans değerleri yer almaktadır.

Tablo 5						
<i>Toplam Açıklanan Varyans</i>						
Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Döndürülmüş Yükler Kareler Toplamı		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %
1	5,430	54,296	54,296	3,419	34,191	34,191
2	1,343	13,426	67,721	3,353	33,530	67,721
3	,562	5,625	73,346			
4	,520	5,201	78,547			
5	,468	4,682	83,229			
6	,416	4,156	87,385			
7	,360	3,601	90,986			
8	,324	3,235	94,222			
9	,308	3,085	97,307			
10	,269	2,693	100,000			
Teknik: Asal Bileşenler Analizi						

Tablo 6'da döndürülmüş bileşenler matrisi yer almaktadır. Tablo 6 incelendiğinde ilk faktörün çevrimiçi ortamlarda paylaşımcı olma faktörü olarak adlandırılabilceği ikinci faktörün ise çevrimiçi ortamlardan faydalanma faktörü olarak adlandırılabilceği görülmektedir. İlk faktörden yüksek skor değerleri alan öğrenciler çevrimiçi ortamlarda paylaşımcı özellikleri olan öğrenciler iken, ikinci faktörden yüksek skor alan öğrenciler daha çok çevrimiçi kaynaklardan faydalanmayı seven öğrenciler olarak ortaya çıkmaktadır. İlk faktörde en yüksek faktör yükü “Çevrimiçi ortamlarda duygularımı genellikle paylaşırım” ifadesi için elde edilmiştir. İkinci faktör için en yüksek faktör yükü ise “Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin öğrenme deneyimleri, bilgi ve becerilerinden faydalanırım” ifadesi için elde edilmiştir.

Tablo 6 <i>Döndürülmüş Bileşenler Matrisi</i>		
	Bileşen	
	1	2
Çevrimiçi ortamlarda duygularımı genellikle paylaşırım.	,856	
Çevrimiçi ortamlarda endişelerimi genellikle ifade ederim.	,814	
Çevrimiçi ortamlarda kendi öğrenme deneyimlerimi, bilgi ve becerilerimi genellikle paylaşırım.	,781	
Çevrimiçi ortamlardaki tartışmalara genellikle cevap yazarım / katılırım.	,740	
Çevrimiçi ortamlarda sık sık öğretici kaynaklar yüklerim.	,673	
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin öğrenme deneyimleri, bilgi ve becerilerinden faydalanırım.		,823
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin paylaştıklarını okurum.		,800
Çevrimiçi ortamlarda var olan öğretici kaynakları indiririm.		,797
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin gönderilerini okurum.		,759
Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin endişelerini incelerim.		,677
Teknik: Asal Bileşenler Analizi Döndürme Tekniği: Kaiser normalleştirilmesi ile Equamax a. Döndürme işlemi 3 iterasyonda tamamlanmıştır.		

Sonuçlar

Bu araştırmada Yücel ve Ergün (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış Tseng ve Kuo (2014)'nin geliştirdiği “Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği” kullanılmıştır. Türkçe'ye uyarlanan hali ile ölçekte toplam 10 adet soru bulunmaktadır. İlgili ölçek sorularını içeren bir çevrimiçi site oluşturularak öğrencilerin gönüllülük esasına göre ankete katılımları istenmiştir.

Ölçek sorularına verilen yanıtlara göre öğrencilerin en çok katıldıkları ifade “Çevrimiçi ortamlarda var olan öğretici kaynakları indiririm” için ortaya çıkmıştır. Bu ifadeyi “Çevrimiçi ortamlarda diğer üyelerin paylaştıklarını okurum” ifadesi izlemektedir. Dolayısıyla Açıköğretim Sisteminde kayıtlı öğrenciler için hazırlanacak öğrenme malzemeleri öğrenciler tarafından benimsenecek ve kullanılacaktır. Ayrıca öğrencilerin diğer üye paylaşımlarını okuduklarını da belirtmeleri halen eKampus sisteminde yer alan forum ve tartışma gibi etkinliklerin arttırılmasının öğrenci açısından faydalı olabileceği ifade edilebilir.

Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre Açıköğretim Sisteminde yer alan öğrenciler iki faktör altında bir araya gelmiştir. Faktörleri oluşturan ifadeler incelendiğinde ilk faktör için yüksek skor alan öğrenciler çevrimiçi ortamlarda paylaşımcı öğrenciler iken ikinci faktör için yüksek skor alan öğrenciler çevrimiçi ortamlarda paylaşımdan çok faydalanma yanlısı oldukları görülmektedir. Dolayısıyla çevrimiçi ortamlara giriş yapan öğrenciler ile sadece

paylaşımlardan faydalanan öğrencilerin izlenmesiyle bunlarında paylaşımcı olabilmesi için olanaklar yaratılması genel öğrenme sürecinin arttırılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Alakurt, T. ve Keser, H. (2015). Bilgi paylaşma davranışları ölçeği: ölçek geliştirme çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (3), 1033-1054.
- Berge, Z. L. (1995). The Role of the online instructor/facilitator. *Facilitating Computer Conferencing: Recommendations From the Field. Educational Technology*, 35 (1), 22-30.
- Bock, G. W., and Kim, Y. G. (2002). Breaking the myths of rewards: an exploratory study of attitudes about knowledge sharing. *Information Resource Management Journal*, 15 (2), 14-21.
- Bock, G.-W., Zmud, R. W., Kim, Y.-G., & Lee, J.-N. (2005). Behavioral intention formation in knowledge sharing: examining the roles of extrinsic motivators, social-psychological forces, and organizational climate. *MIS Quarterly*, 29 (1), 87-111.
- Brown, A. L. (1988). Motivation to learn and understand: On taking charge of one's own learning. *Cognition and Instruction*, 5 (4), 311-321.
- Cummings, J. N. (2004). Work groups, structural diversity, and knowledge sharing in a global organization. *Management Science*, 50, 352-364.
- Ghadirian, H., Mohd Ayub, A. F., Silong, A. D., Abu Bakar, K. B., & Hossein Zadeh, A. M. (2014). Knowledge sharing behaviour among students in learning environments: a review of literature. *Asian Social Science*, 10 (4), 38-45.
- Göksel, A., Aydınlan, B. ve Bingöl, D. (2011). Öğütlerde bilgi paylaşım davranışı: sosyal sermaye boyutundan bir bakış. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (4), 87- 109.
- Hrastinski, S. (2009). A theory of online learning as online participation. *Computers & Education*, 52 (1), 78-82.
- Ma, W. W. K., & Yuen, A. H. K. (2011). Understanding online knowledge sharing: an interpersonal relationship perspective. *Computers & Education*, 56, 210-219.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: how Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- Pala, F. K. ve Erdem, M. (2015). Çevrimiçi öğrenme ortamları ve katılım. B. Akkoyunlu, A. İşman & H. F. Odabaşı, (Eds.), *Eğitim Teknolojileri Okumaları 2015* (ss. 213-232). TOJET, Ankara.
- Pulakos, E. D., Dorsey, D. W., & Borman, W. C. (2003). Hiring for knowledge-based competition. In S. E. Jackson, M. A. Hitt, & A. S. Denisi (Eds.), *Managing knowledge for sustained competitive advantage: Designing strategies for effective human resource management* (pp. 155-176). San Francisco: Jossey-Bass.

- Shoda, Y. and Mischel, W. (1993). Cognitive social approach to dispositional inferences: What if the perceiver is a cognitive social theorist? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 574-585.
- Sönmez, H. (Eds) (2009). *Biyoistatistik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1952, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1013.
- Sönmez, H., Aydın, S. ve Er, F. (2017). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki öğrencilerin mükemmeliyetçiliğe bakışlarının değerlendirilmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi AUAd*, 3(1), 77-95.
- Tseng, F. C. and Kuo, F. Y. (2014). A study of social participation and knowledge sharing in the teachers' online professional community of practice. *Computers & Education*, 72, 37-47.
- Tsiu, L., Chapman, S. A., Schnirer, L. and Stewart, S. (2006). *A handbook on knowledge sharing: strategies and recommendations for researchers, policymakers, and service providers*. Alberta: Community-University Partnership.
- Wasko, M. M., and Faraj, S. (2000). "It is what one does": why people participate and help others in electronic communities of practice. *Journal of Strategic Information Systems*, 9 (2/3), 155-173.
- Wei, F. H. and Chen, G. D. (2006). Collaborative mentor support in a learning context using a ubiquitous discussion forum to facilitate knowledge sharing for lifelong learning. *British Journal Of Educational Technology*, 37 (6), 917-935.
- Yılmaz, R. (2017). Sanal öğrenme topluluğundaki öğrencilerin bilgi paylaşma davranışlarına etki eden faktörlerin incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7 (1), 16-30.
- Yücel, Ü. A. ve Ergün, E. (2015). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında Bilgi Paylaşma Davranışı Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Başkent University Journal of Education*, 2 (2), 219-228.

Yazarlar Hakkında

Doç. Dr. Fikret ER

Doç. Dr. Fikret Er, Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde İstatistik lisans derecesini aldıktan sonra University of Leeds, İngiltere’de Prof. John T. Kent ve Patrick D.L. Constable danışmanlığında doktorasını 1995-1999 yılları arasında istatistik alanında tamamlamıştır. Er, 1993-2013 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik bölümünde Araştırma görevlisi ve Yardımcı Doçent olarak görev yapmıştır. Yazar, 2013 yılında Açıköğretim Fakültesinde Doçent olarak görev yapmaya başlamıştır. Fikret Er, halen Açıköğretim Fakültesinde çalışmalarını yürütmektedir.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Kat:6 Eskişehir
 Tel (İş): +90 222 335 05 80 / 2472
 Eposta: fer@anadolu.edu.tr

Araş Gör. Bilal Saraç

Araş. Gör. Bilal Saraç, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde Matematik lisans eğitimini tamandıktan sonra Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı / Sayısal Yöntemler Bilim Dalında Yüksek Lisans eğitimini tamamlamıştır. Saraç, 2014 yılından beri Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi’nde Araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Kat:4 No:416 Eskişehir
 Tel (İş): +90 222 335 05 80 / 2554
 Eposta: b_sarac@anadolu.edu.tr